

CORRIGENDA
A.A. VAN RULER, VERZAMELD WERK, DEEL 1
(eerste druk)

1. ENKELE STORENDE DRUKFOUTEN

Deel 1 van het Verzameld Werk van A.A. van Ruler bevat naast een aantal kleinere onvolkomenheden ook enkele storende drukfouten. Deze zijn:

- pag. 92, noot 1: de woorden ‘eveneens in deze band opgenomen’ moeten worden geschrapt: het college ‘De theologia naturali et revelata’ wordt gepubliceerd in VW, deel 2.
- pag. 112: de laatste zin van de hoofdtekst moet luiden: ‘En de problemen zullen we wel meezeulen de toekomst in’.
- pag. 147, noot 14: het college ‘De locus de scriptura sacra als zodanig’ wordt gepubliceerd in VW, deel 2 (dezelfde omissie op pag. 249, noot 20 en noot 23; pag. 251, noot 59; pag. 260, noot 61).
- pag. 339, noot 14 moet luiden: ‘Zie O. Noordmans [...], waar Noordmans onder meer schrijft’.
- pag. 388, noot 7: het genoemde inventarisnummer moet zijn: III,15.
- pag. 463, noot 4, 5, 10, 11, 14 en 16: de titel van het geciteerde document moet luiden: ‘Wat verwacht de kerk van haar theologische studenten?’.

2. ENKELE AANVULLINGEN

Voorts kunnen enkele opmerkingen bij de inleiding worden gemaakt:

- pag. 14, noot 2 kan worden aangevuld met: *Religie en Politiek*, 240, 288, 293, 302, 339, 406; *Visie en Vaart*, 173.
- pag. 29: ik veronderstel daar, dat Van Ruler staande op de preekstoel is afgeweken van de uitgeschreven tekst van zijn preek. Dat is juist. In *Visie en Vaart*, 191 schrijft Van Ruler dat de reden voor het verhoor is geweest, dat hij ‘in een preek over het Jodenvraagstuk de stelling had geponeerd, dat de Jodenhaat van het Duitse nationaal-socialisme in wezen te verstaan was als voortkomende uit een minderwaardigheidscomplex van de Germaanse rasziel tegenover de uitverkiezing van Israël’. Deze zinsnede ontbreekt in de in het Archief Van Ruler bewaard gebleven tekst van de preek.
- pag. 49, noot 229 kan worden aangevuld met: Jürgen Moltmann, *Weiter Raum. Eine Lebensgeschichte*, Gütersloh 2006, 55v., 71v., 114, 256; H. Berkhof, ‘Moltmann zwischen zwei Niederländern’, in: Hermann Deuser, u.a. (Hg.), *Gottes Zukunft – Zukunft der Welt*, München 1986, 496-480. Ten slotte moet in de titel van het boek van Van Prooijen de spelling van Moltmanns naam worden verbeterd.
- pag. 518, regel 13 van beneden: de bron van de verwijzing naar Kuitert is: H.M. Kuitert, ‘Van Ruler: modern en behoudend, in: *Trouw*, 19 september 1970.

3. VERWIJZINGEN BINNEN DEEL 1

Ten slotte lopen de verwijzingen binnen deel 1 van het Verzameld Werk in de hogere nummers (boven pag. 352) één of meer pagina's uit de pas. Dit is vermoedelijk het gevolg van fouten in de gebruikte computerprogrammatuur. In de nu volgende lijst vindt u de correcte pagina's (noten waarin alle verwijzingen wel correct zijn, zijn niet opgenomen in de lijst; de gecorrigeerde paginanummers zijn onderstreept):

<i>Pagina</i>	<i>De correcte nummering is:</i>
16, noot 15	<u>388</u> , noot 2
31, noot 122	<u>434-442</u>
33, noot 136	<u>532</u> , noot 123.
36, noot 153	<u>416-423</u>
42, noot 189	<u>418</u>
43, noot 195	78, 82, 86, 118, 182, 208, 277, 307, <u>383</u>
43, noot 197	83, 354, <u>448</u>
44, noot 201	<u>366-380</u>
55, noot 270	134, 196, 277, 320, 352, <u>382</u> , <u>387</u> , <u>393</u> , <u>472</u>
57, noot 276	<u>509</u>
62, noot 284	<u>511</u>
noot 285	78, 92, 263, 264, 268, 271, 277, 335, 348, 350, <u>508</u> , <u>511</u>
63, noot 288	<u>427</u> , <u>493</u>
noot 289	<u>493</u>
noot 290	<u>461</u>
65, noot 294	<u>481</u>
70, noot 7	<u>382</u>
93, noot 9	<u>508</u>
noot 11	78, 82, 86, 118, 182, 208, 277, 307, <u>383</u>
noot 12	<u>410</u>
noot 16	109, 212, 267, <u>355</u> , <u>394</u> , <u>444</u>
97, noot 50	108, <u>387</u> , <u>472</u>
noot 58	142, 220, 313, 347, <u>491</u>
105, noot 2	106, 203, 256, <u>366</u> , <u>475</u>
noot 7	<u>452</u>
112, noot 4	106, 203, 256, <u>366</u> , <u>475</u>
noot 9	108, <u>387</u> , <u>472</u>
113, noot 11	109, 212, 267, <u>355</u> , <u>394</u> , <u>444</u>
noot 13	<u>427</u>
114, noot 19	<u>476</u>
146, noot 3	<u>410</u>
noot 5	78, 82, 86, 118, 182, 208, 277, 307, <u>383</u>
147, noot 16	<u>510</u>
noot 20	<u>500</u>
148, noot 25	196, 277, 320, 352, <u>382</u> , <u>387</u> , <u>393</u> , <u>472</u>
noot 29	<u>514</u>
noot 34	89v., 220, 313, 347, <u>491</u>
190, noot 17	78, 82, 86, 118, 182, 208, 277, 307, <u>383</u>
198, noot 6	134, 277, 320, 352, <u>382</u> , <u>387</u> , <u>393</u> , <u>472</u>
248, noot 11	<u>427</u> , <u>493</u>
noot 12	299, 331, <u>410</u> , <u>413</u> , <u>417</u> , <u>458</u> , <u>461</u>
noot 13	101, 106, 256, <u>366</u> , <u>475</u>

249, noot 24	78, 82, 86, 118, 182, 208, 277, 307, <u>383</u>
noot 32	79, 109, 267, <u>355</u> , <u>394</u> , <u>444</u>
250, noot 34	<u>393</u>
noot 37	<u>520</u>
noot 39	<u>445</u> , 288
251, noot 46	89v., 142, 313, 347, <u>491</u>
261, noot 3	101, 106, 203, <u>366</u> , <u>475</u>
noot 7	<u>509</u>
279, noot35	79, 109, 212, <u>355</u> , <u>394</u> , <u>444</u>
280, noot 59	78, 82, 86, 118, 182, 208, 277, 307, <u>383</u>
noot 61	134, 196, 320, 352, <u>382</u> , <u>387</u> , <u>393</u> , <u>472</u>
292, noot 28	346, <u>383</u> , <u>474</u>
293, noot 36	<u>478</u>
324, noot 2	<u>410</u>
325, noot 4	202, 331, <u>410</u> , <u>413</u> , <u>417</u> , <u>458</u> , <u>461</u>
326, noot 19	78, 82, 86, 118, 182, 208, 277, 307, <u>383</u>
327, noot 30	89v., 142, 220, 347, <u>491</u>
328, noot 43	330, <u>367</u>
noot 44	134, 196, 277, 352, <u>382</u> , <u>387</u> , <u>393</u> , <u>472</u>
338, noot 4	304, 319, <u>367</u>
noot 10	202, 299, <u>410</u> , <u>413</u> , <u>417</u> , <u>458</u> , <u>461</u>
359, noot 8	<u>510</u>
361, noot 19	89v., 142, 220, 313, <u>491</u>
362, noot 36	<u>499</u>
noot 37	<u>499</u>
noot 38	<u>419</u> , <u>499</u>
noot 40	134, 196, 277, 320, 352, <u>382</u> , <u>387</u> , <u>393</u> , <u>472</u>
364, noot 56	79, 109, 212, 267, <u>394</u> , <u>444</u>
379, noot 2	101, 106, 203, 256, <u>475</u>
noot 3	<u>413</u> , <u>454</u> , <u>462</u>
noot 4	304, 319, <u>330</u>
380, noot 11	<u>510</u>
384, noot 4	<u>516</u>
noot 5	197, <u>387</u>
noot 6	134, 196, 277, 320, 352, <u>387</u> , <u>393</u> , <u>472</u>
noot 7	<u>448</u>
noot 8	288, 346, <u>474</u>
noot 10	78, 82, 86, 118, 182, 208, 277, 307, <u>383</u>
388, noot 7	<u>412</u> , <u>426</u>
389, noot 9	86, 108, <u>472</u>
noot 12	134, 196, 277, 320, 352, <u>382</u> , <u>393</u> , <u>472</u>
noot 14	197, <u>382</u>
395, noot 2	<u>388</u>
396, noot 18	<u>427</u>
396, noot 19	<u>427</u> , <u>493</u>
noot 24	134, 196, 277, 320, 352, <u>382</u> , <u>387</u> , <u>472</u>
noot 28	79, 109, 212, 267, <u>355</u> , <u>444</u>
411, noot 6	<u>414</u> , <u>418</u>
noot 8	202, 299, 331, <u>413</u> , <u>417</u> , <u>458</u> , <u>461</u>
414 noot 2	<u>386</u> , <u>426</u>
noot 3	134, 196, 277, 320, 352, <u>382</u> , <u>387</u> , <u>393</u> , <u>472</u>

	noot 5	<u>418</u>
	noot 6	202, 299, 331, <u>410</u> , <u>417</u> , <u>458</u> , <u>461</u>
415,	noot 7	<u>366</u> , <u>454</u> , <u>462</u>
	noot 9	<u>410</u> , <u>418</u>
419,	noot 2	<u>461</u>
422,	noot 33	202, 299, 331, <u>410</u> , <u>413</u> , <u>458</u> , <u>461</u>
	noot 36	<u>410</u> , <u>414</u>
423,	noot 45	<u>351</u> , <u>499</u>
427,	noot 3	<u>388</u>
428,	noot 4	<u>386</u> , <u>412</u>
432,	noot 2	<u>481</u>
441,	noot 9	<u>460</u>
	noot 10	<u>477</u>
	noot 13	<u>457v.</u>
445,	noot 6	79, 109, 212, 267, <u>355</u> , <u>394</u>
446,	noot 17	<u>452</u>
449,	noot 5	<u>383</u>
455,	noot 9	<u>445</u>
456,	noot 15	<u>515</u>
	noot 18	<u>457</u>
	noot 19	<u>366</u> , <u>413</u> , <u>462</u>
458,	noot 3	<u>533</u> , noot 129
	noot 5	202, 299, 331, <u>410</u> , <u>413</u> , <u>417</u> , <u>461</u>
463,	noot 2	<u>491</u>
	noot 4	<u>488</u>
	noot 6	202, 299, 331, <u>410</u> , <u>413</u> , <u>417</u> , <u>458</u>
464,	noot 8	<u>411</u>
	noot 9	<u>493</u>
	noot 12	<u>496</u>
	noot 13	<u>366</u> , <u>413</u> , <u>454</u>
	noot 14	<u>494</u>
	noot 17	<u>444</u>
481,	noot 2	134, 196, 277, 320, 352, <u>382</u> , <u>387</u> , <u>393</u>
	noot 3	86, 108, <u>387</u>
482,	noot 10	<u>410</u>
	noot 14	<u>388</u>
483,	noot 20	288, 346, <u>383</u>
	noot 23	101, 106, 203, 256, <u>366</u>
	noot 29	<u>388</u>
	noot 31	<u>438</u>
485,	noot 43	<u>418v.</u>
522,	noot 2	<u>472-480</u>
523,	noot 17	<u>459</u>
	noot 18	<u>424-427</u>
	noot 19	<u>388</u>
	noot 22	<u>461</u>
	noot 24	<u>427</u>
	noot 25	<u>418</u>
524,	noot 26	<u>462</u>
	noot 28	134, 196, 277, 320, 352, <u>382</u> , <u>387</u> , <u>393</u> , <u>472</u>
	noot 30	<u>462</u>

530, noot 104	<u>371</u>
533, noot 127	<u>410</u>
noot 132	<u>416</u>